

Socialdepartementet
1013 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över Remiss angående Stärkt pandemiberedskap SOU 2025 nr 48

LO har givits möjlighet att yttra sig över Remiss angående Stärkt pandemiberedskap SOU 2025 nr 48, och vill lämna följande synpunkter.

Inledningsvis måste LO peka på brister vad gäller valet av remissinstanser. Utredningens förslag och bedömningar berör i hög grad verksamheter inom fritids- och kulturverksamheter, handel, restauranger och andra serveringsställen, kollektivtrafik och transporter, samt vård och omsorg. I listan med remissinstanser finns arbetsgivarorganisationer för samtliga dessa områden med, men Kommunal, Transport och Musikerförbundet saknas.

LO anser att det måste råda en symmetri i urvalet av remissinstanser. När en berörd arbetsgivarorganisation finns representerad anser LO att motsvarande arbetstagarorganisation också ska finnas med. Det omvända gäller såklart också.

Sammanfattning

I den del som avser den föreslagna lagstiftningen:

- LO delar utredningens slutsatser om behovet av en bättre författningsberedskap och anser att det är rimligt att en sådan utgår ifrån de tillfälliga regleringar som gällde under covid-19. En separat lag om samhällsinriktade skyddsåtgärder är därför bra, även om lagstiftningen också kunde införts i annan lag.
- LO tillstyrker att regeringens föreskrift om att bestämmelserna i lagen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder ska tillämpas ska underställas riksdagens prövning inom två veckor.
- LO instämmer i att rena förbud och nedstängningar i så stor utsträckning som möjligt bör undvikas.
- LO anser att förslaget om att en kommun ska kunna få meddela föreskrifter om förbud att samlas på en viss plats dit allmänheten har tillträde är alltför ospecificerat. Det är tveksamt om ett så långtgående beslut i en kommun ska kunna delegeras till tjänstemannanivå. Här förordar LO en skrivning om att ett så genomgripande beslut måste föregås av sedvanlig beredning och tas i en politisk församling,

motsvarande kommunfullmäktige eller i händelse av allvarligare kris, krisledningsnämnd.

I den del som avser underlag till en nationell strategi för hantering av pandemier:

- LO saknar viktiga åtgärder för att begränsa negativa ekonomiska konsekvenser för medborgarna i listan med föreslagna fokusområden. LO måste här påtala att det finns grupper, inte minst bland dem som arbetar i verksamheter som omfattas av den föreslagna lagen om samhällsinriktade skyddsåtgärder som, på grund av otrygga anställningsförhållanden eller frilansarbete, har ett sämre samhälleligt skyddsnät än flertalet anställda.
- I avsnittet om oklara ansvarsförhållanden saknar LO helt resonemang om effekterna av att samhällsviktig verksamhet splittrats upp på en rad privata aktörer, ibland genom upphandling vilket skapat oklara ansvarsförhållanden och otydlig rådighet över personal, ibland genom etableringsfrihet vilket gjort att myndigheterna också helt avhänt sig kontroll över både lokalisering och dimensionering.
- Att företagshälsovården nästan helt saknas i utredningen är illavarslande. LO har tillsammans med parterna visat att företagshälsovården har en betydande kapacitet och skulle kunna snabba på vaccinationer, göra att stora grupper slapp ta risken att ta sig till särskilda vaccinationsplatser, och avlasta den vanliga sjukvården.

LO anser att all den kunskap som arbetsmarknadens parter och främst fackförbund byggde upp under pandemin måste tas tillvara i arbetet med en ny nationell strategi.

Stärkt författningsberedskap i fråga om smittskydd

LO delar utredningens slutsatser om behovet av en bättre författningsberedskap och anser att det är rimligt att en sådan utgår ifrån de tillfälliga regleringar som gällde under covid-19. En författningsberedskap skapar en ökad förutsägbarhet om vilka åtgärder som kan bli aktuella, vilket minskar osäkerhet ute på arbetsplatser. En separat lag om samhällsinriktade skyddsåtgärder är därför bra, även om lagstiftningen också kunde införts i annan lag.

LO tillstyrker att regeringens föreskrift om att bestämmelserna i lagen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder ska tillämpas ska underställas riksdagens prövning inom två veckor.

LO tillstyrker förslaget till vilka verksamheter som ska kunna omfattas av åtgärder enligt den nya lagen samt att dessa definieras i lagtexten.

LO instämmer i att rena förbud och nedstängningar i så stor utsträckning som möjligt bör undvikas. Vidare är det bra att alla åtgärder bör föregås av noggranna proportionalitetsbedömningar. Det

handlar inte enbart om nedstängning av kommersiella verksamheter utan även om att restriktioner kan ha en påverkan på möjligheten att utöva demokratiska rättigheter i enlighet med grundlagen.

Utredningen föreslår att regeringen eller den kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbud att samlas på en viss plats dit allmänheten har tillträde. LO anser att detta förslag är alltför ospecificerat vad gäller kommun. Det är tveksamt om ett så långtgående beslut i en kommun ska kunna delegeras till tjänstemannanivå. Här förordar LO en skrivning om att ett så genomgripande beslut måste föregås av sedvanlig beredning och tas i en politisk församling, motsvarande kommunfullmäktige eller i händelse av allvarligare kris, krisledningsnämnd.

LO delar utredningens förslag att åtgärderna ska vara tidsbegränsade.

Underlag till en nationell strategi för hantering av pandemier

När det gäller utredningens uppdrag rörande en nationell strategi ser LO brister på tre områden.

För det **första** saknar LO viktiga åtgärder för att begränsa negativa ekonomiska konsekvenser för medborgarna i listan med föreslagna fokusområden. LO delar helt utredningens förslag att samhällets mål vid en pandemi är att skydda människors liv och hälsa genom att begränsa smittspridningen och *samtidigt begränsa andra negativa konsekvenser för individen och samhället*. LO måste här påtala att det finns grupper, inte minst bland dem som arbetar i verksamheter som omfattas av den föreslagna lagen om samhällsinriktade skyddsåtgärder som, på grund av otrygga anställningsförhållanden eller frilansarbete, har ett sämre samhällsligt skyddsnät än flertalet anställda. Ofta hade också medarbetare med otrygga anställningar, frilansare och egenföretagare svårare att ta del av ekonomiskt stöd i form av exempelvis korttidsarbete (korttidspermissioner) under covid 19-pandemin. En nationell strategi för hantering av pandemier bör omfatta stöd till dessa grupper.

För det **andra** saknar beskrivningen i avsnittet om oklara ansvarsförhållanden helt resonemang om effekterna av att samhällsviktig verksamhet splittrats upp på en rad privata aktörer, ibland genom upphandling vilket skapat oklara ansvarsförhållanden och otydlig rådighet över personal, ibland genom etableringsfrihet vilket gjort att myndigheterna också helt avhänt sig kontroll över både lokalisering och dimensionering. LO anser därför att utredningens uppdrag att kartlägga oklara ansvarsförhållanden måste kompletteras med en kartläggning av effekterna av:

- etableringsfrihet i skola och förskola samt vissa LSS-verksamheter,
- upphandlad verksamhet enligt LOU inom t.ex. vård, äldreboenden samt vuxenutbildning,

- användning av bemanningspersonal (hyrpersonal) inom vård och omsorg, samt
- LOV i vård och omsorg.

För det **tredje** saknar LO nästan helt begreppet företagshälsovård i utredningen. Det är mycket allvarligt. Samma sak skedde när folkhälsomyndigheten fick i uppdrag att upprätta en nationell vaccinationsplan 2020. Inte heller då togs det i beaktande att en stor del av befolkningen faktiskt åkte till sitt jobb varje dag och att själva arbetsplatsen och arbetslivets företagshälsovård skulle vara en logisk och adekvat vaccinatör som kunde nå stora delar av Sveriges arbetare på sina arbetsplatser. Fler hade kunnat vaccineras utan att i onödan utsättas för risker i samband med transport till regionens vaccinationsstationer. Inte minst de stora arbetsplatserna med inhägnade och väl kontrollerade arbetsplatser inom bland annat industrin hade snabbt kunnat vaccineras och bidragit till ett minskat tryck på regionens vaccinationsstationer för allmänheten.

LO vill påtala att även företagshälsovården lyder under IVOs tillsyn, samt utför vaccinationer mot virus, bakterier och parasiter som vissa yrkesgrupper ständigt riskerar att bli smittade av. Det finns alltså rutiner och kunskap om hur vacciner hanteras som är likvärdig den inom vården i övrigt.

När det gäller regioner och kommuner som arbetsgivare hade det inneburit en tydligare koppling till arbetsmiljön och arbetsgivarens arbetsmiljöansvar samt verksamhetens krav på patientsäkerhet om de anställda hade erbjudits covidvaccination genom inbyggda kommunhälsan, regionshälsan eller motsvarande upphandlad företagshälsovård.

Arbetsmarknadens parter hade ett nära samarbete med branschorganisationen Sveriges företagshälsor under pandemin. Inte minst för att stärka genomslaget för ett bra smittskyddsarbete utifrån arbetsmiljölagens föreskrifter, men även smittskyddslagstiftningen då dessa båda naturligtvis hänger ihop. För att stoppa smittspridningen är det viktigt att vaccineringen kan ske snabbt och säkert, att belastningen på sjukvården minimeras och att inget stopp i samhällskritisk verksamhet uppstår. Företagshälsovården kan här spela en viktig roll.

Under covid 19-pandemin stöttade företagshälsovården i arbetet med krishantering, smittskydd och psykisk hälsa. Inom företagshälsovårdsbranschen arbetade vid tiden för pandemin år 2020 cirka 4 500 personer, majoriteten med medicinsk utbildning, vilket hade kunnat stärka upp regionernas vaccinationsarbete med en kapacitet motsvarande cirka 80 000 personer varje vecka, totalt drygt 1,8 miljoner människor.

LO anser att det är nödvändigt att företagshälsovårdens roll blir en del av en kommande nationell strategi för hantering av pandemier.

Slutligen vill LO påminna om att fackförbunden hade egna pandemikrisgrupper, samt att skyddsombuden kom att vara både de som uppmärksammade arbetsgivare och arbetsmiljöinspektionen på brister i säkerheten kopplat till smittskydd, och agerade även blåslampa på arbetsgivare och inspektion när åtgärderna lät vänta på sig. Arbetarna stod i frontlinjen och mitt i det som brast stod skyddsombuden och påtalade brister, risker och krävde åtgärder för att hindra smittspridning.

All den kunskap som arbetsmarknadens parter och främst fackförbund byggde upp under pandemin måste därför tas tillvara i arbetet med en ny nationell strategi. Det handlar om exempelvis bristande lokala rutiner, hur smittspridning stoppas och förebyggs i arbetslivet, samt organisatoriska och sociala brister i arbetsmiljön som påverkar det konkreta smittskyddet.

Det är arbetarna som får Sveriges grundläggande behov att fungera och därför behöver en pandemiberedskap knytas nära deras arbete. Det skapar den robusthet som behövs när krisen kommer.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Johan Enfeldt
Handläggare